

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра історії та культури української мови

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан

філологічного факультету

проф. Борис БУНЧУК

«12» серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«Риторика»

обов'язкова

Освітньо-професійна програма «Українська мова та література»

Спеціальність 014 Середня освіта

Галузь знань 01 Освіта

Рівень вищої освіти перший бакалаврський

Філологічний факультет

Мова навчання

українська

Чернівці 2024 рік

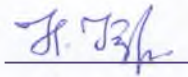
Робоча програма навчальної дисципліни «Риторика» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Українська мова та література» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, що затверджена Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (протокол № 6 від 29 червня 2023 р.).

Розробник: к. філол. н., доц. Наталія ПОПОВИЧ

Викладач: к. філол. н., доц. Наталія ПОПОВИЧ

Погоджено з гарантом ОП і затверджено
на засіданні кафедри історії та культури української мови
Протокол № 1 від 12 серпня 2024 року

Завідувач кафедри історії
та культури української мови

Наталія КОЛЕСНИК

Схвалено методичною радою філологічного факультету

Протокол № 1 від 12 серпня 2024 року

Голова методичної ради
філологічного факультету

Алла АНТОФІЙЧУК

Мета та завдання навчальної дисципліни: загальний розвиток мисленнєвих, нормативних мовленнєвих умінь і комунікативних навичок майбутніх учителів-словесників; навчання форм ефективної переконуючої комунікації за нестандартних ситуацій життєвого і професійного спілкування, різних способів установалення комунікативних стосунків і реалізації творчого потенціалу особистості у парадигмі „Думка – слово – вчинок”; виховання свідомого ставлення до публічного мовлення, мислення, культури; доведення, що риторика спроможна допомагати кожній людині виявляти оптимальні шляхи виходу з кризових станів буття.

Пререквізити:

- ОК 8. Сучасна українська мова (фонетика);
- ОК 12. Вступ до спеціальності (Середня освіта);
- ОК 14. Сучасна українська мова (лексикологія, фразеологія та лексикографія);
- ОК 20. Сучасна українська мова (морфеміка і словотвір);
- ОК 23. Сучасна українська мова (морфологія, ч. I);
- ОК 25. Сучасна українська мова (морфологія, ч. II);
- ОК 27. Методика викладання української мови.

Результати навчання.

Навчальна дисципліна «Риторика» спрямована на забезпечення та засвоєння таких загальних і фахових компетентностей:

Загальні:

ЗК 1. Уміння вільно і грамотно здійснювати усну й письмову комунікацію українською мовою.

ЗК 11. Уміння вести фахову дискусію, здійснювати презентувати власне дослідження на належному рівні.

Фахові:

ФК 2. Уміння брати участь у різних формах наукової комунікації, вести діалог та підтримувати дискусію з фахових питань.

ФК 9. Здатність розуміти значення української мови як державної в житті українського народу, уміння адекватно використовувати мовні ресурси в процесі фахової та міжособистісної комунікації, формувати й розвивати в учнів необхідні мовно-комунікативні компетентності.

ФК 13. Здатність підпорядковувати стиль свого мовлення до відповідних комунікативних умов, дотримуватись вимог літературної мови та доречно застосовувати її засоби виразності.

ФК 18. Здатність здійснювати контроль та об'єктивне оцінювання рівня навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, аналізувати результати їхнього навчання.

У результаті засвоєння змісту навчальної дисципліни студент має набути таких **програмних результатів навчання:**

ПРН 1. Вільно володіти українською мовою, вміти послуговуватись нею у професійному спілкуванні.

ПРН 4. Співпрацювати з колегами, представниками інших національностей, релігій, політичних поглядів тощо.

ПРН 12. Організовувати та проводити дискусії на фахові (мовознавчі та літературознавчі), культурологічні та суспільно-політичні теми.

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація про розподіл годин

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна	індивідуальні	
Денна	3	6	3	90	15	30			45		Залік
заочна	3	6	3	90	4	8			78		Залік

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретична риторика.												
Тема 1.1 <i>Риторика як мистецтво і наука.</i>	4	2	-	-	-	2	3	1	-	-	-	2
Тема 1.2. <i>Культура мови і мовлення вчителя.</i>	4	-	2	-	-	2	5	1	-	-	-	4
Тема 1.3. <i>Етикетні формули спілкування.</i>	3	-	1	-	-	2	5		1			4
Тема 1.4. <i>Історія становлення і розвитку риторики.</i>	8	2	4	-	-	2	6	-	2	-	-	4
Тема 1.5. <i>Закони риторики.</i>	7	2	3	-	--	2	6	-	2	-	-	4
Тема 1.6. <i>Аналіз кращих зразків</i>	2	-	-	-	-	2	4	-	-	-	-	4

<i>риторичної спадщини.</i>												
Тема 1.7. <i>Технічні основи виразного мовлення (читання).</i>	4	2	-	-	-	2	5	-	1	-	-	4
Тема 1.8. <i>Наголос в українській мові</i>	3	-	1	-	-	2	6	-	-	-	2	4
Тема 1.9. <i>Партитура тексту.</i>	3	-	1	-	-	2	4	-	-	-		4
Тема 1.10. <i>Виразне читання.</i>	6	-	4	-	-	2	4			-	-	4
Разом за змістовим модулем 1	44	8	16	-	-	20	46	2	6			38
Змістовий модуль 2. Практична риторика.												
Тема 2.1. <i>Основні роди, види і жанри красномовства.</i>	6	2	3	-	-	1	5	1	-	-	-	4
Тема 2.2. <i>Педагогічна риторика: сучасні тенденції та історія розвитку</i>	4	-	3	-	-	1	5	-	1	-	-	4
Тема 2.3. <i>Діалогічне красномовство.</i>	6	-	4	-	-	2	2	-	-	-	-	2
Тема 2.4. <i>Специфіка публічного мовлення вчителя</i>	4	2	-	-		2	3	1	-		-	2
Тема 2.5. <i>Меморія і акція. Техніка виступу оратора.</i>	3	-	2	-	-	1	4	-	-	-	-	4
Тема 2.6. <i>Складання тексту</i>	3	-	2	-	-	1	4	-	-	-		2

публічного виступу.												
Тема 2.7. Ідіостиль промовця	2	-	-	-		2	4	-	-	-	-	4
Тема 2.8. Особливості таланту ратора, що уславився у свій час.	2	-	-	-		3	2	-	-	-	-	2
Тема 2.9. Основи полемічного мистецтва.	2	-	-	-		2	4	-	-	-	-	4
Тема 2.10. Красномовство – ознака харизми.	6	3	-	-	-	3	3	-	1	-	-	2
Тема 2.11. Організація дискусії між групою студентів і запрошеним гостем.	3	-	-	-	-	3	6	-		-		4
Тема 2.12. XX-XXI століття в історії риторики.	2	-	-			2	2	-	-	-		2
Разом за змістовим модулем 2	46	7	14	-		25	44	2	2	-		40
Усього год.	90	15	30	-		45	90	4	8	-		78

Тематика лекційних занять з переліком питань

№ теми	Назва теми
1.1	Риторика як мистецтво і наука ПЛАН Риторика як наука. Предмет і основні завдання курсу риторики. Зв'язок риторики з іншими науками. Ораторське мистецтво в житті сучасної людини.
1.2	Історія становлення і розвитку риторики ПЛАН Демократія як передумова розвитку ораторського мистецтва. Риторика Давньої Греції. Ораторське мистецтво Стародавнього Риму.

	Становлення ораторського мистецтва в Україні.
1.3	Закони риторики ПЛАН Концептуальний закон. Закон моделювання аудиторії. Стратегічний закон. Тактичний закон. Мовленнєвий закон. Закон ефективної комунікації. Системно-аналітичний закон.
1.4	Технічні основи виразного мовлення (читання). ПЛАН Дихання. Голос. Дикція.
2.1	Основні роди, види і жанри красномовства ПЛАН Історія зародження і розвитку родів, видів та жанрів ораторського мистецтва. Особливості суспільно-політичного красномовства. Академічне красномовство. Соціально-побутове красномовство. Специфіка військового красномовства. Церковно-богословське красномовство. Інші роди і жанри красномовства.
2.2	Специфіка публічного мовлення вчителя ПЛАН Імідж вчителя крізь призму риторики. Формування риторичної культури особистості в школі нового типу. Поза, жести, міміка вчителя під час мовлення.
2.3	Основи полемічного мистецтва ПЛАН Причини та функції, роль конфліктних ситуацій і способи врегулювання конфліктів. Сутність, різновиди, функції та історичні витоки публічного спору. Дискусія. Правила ведення полеміки.

Тематика практичних занять з переліком питань

	Назва теми
1.	Культура мови і культура мовлення вчителя. <i>Вид роботи: усні відповіді.</i> Основні ознаки культури мови і мовлення вчителя. Техніка мовлення. Мовленнєвий етикет педагога.
2.	Етикетні формули спілкування. <i>Вид роботи: усні відповіді.</i> Вербальні засоби спілкування (привітання та побажання, звернення, прощання, присягання, подяка, запрошення та прохання, згода, підтвердження, співчуття). Невербальні етикетні засоби спілкування.
3.	Історія становлення і розвитку риторики.

	<i>Вид роботи: усні та письмові відповіді, тестування.</i> Перікл як політик і оратор. Ісократ. Ораторська майстерність Демосфена. Риторика Сократа і Платона. Аристотель як теоретик риторики. Цицерон в історії ораторського мистецтва. Квінтіліан в історії римської риторики. Вітчизняна риторика (І. Вишенський, Г. Сковорода, Ф. Прокопович, С. Яворський та ін.).
4.	Закони риторики. <i>Вид роботи: усні відповіді.</i> Інвенція і диспозиція. Концепція. Аргументація.
5.	Наголос в українській мові. <i>Вид роботи: усні та письмові відповіді.</i> З історії вивчення наголосу. Словесний наголос, його основні ознаки. Синтагматичний і фразовий наголоси.
6.	Партитура тексту. <i>Вид роботи: усні та письмові відповіді.</i> Основні партитурні знаки. Уміння складати партитуру художнього тексту. Партитура художнього тексту – графічне відтворення звучання художнього твору.
7.	Виразне читання. <i>Вид роботи: усні відповіді.</i> Умови виразного читання (художнє читання, виразне читання). Зміст мовлення вчителя. Процес підготовки вчителя до виразного читання. Підготовка учнів до виразного читання. Вимоги до виразного читання.
8.	Основні роди, види і жанри красномовства. <i>Вид роботи: усні та письмові відповіді, тестування.</i> Суспільно-політичне красномовство. Академічне красномовство. Судове красномовство. Дипломатичне красномовство. Військове красномовство. Соціально-побутове красномовство. Церковно-богословське красномовство.
9.	Педагогічна риторика: сучасні тенденції та історія розвитку. <i>Вид роботи: усні та письмові відповіді, тестування.</i> Педагогічна риторика як об'єкт наукового дослідження. Історія красномовства крізь призму педагогічної риторики: європейський досвід. Історія педагогічної риторики в Україні.
10.	Діалогічне красномовство. <i>Вид роботи: усні відповіді, тестування.</i> 1. Поняття про еристику. 2. Дискусія, полеміка, диспут, суперечка.

11.	Меморія і акція. Техніка виступу оратора. <i>Вид роботи: усні відповіді, тестування.</i> 1. Способи запам'ятовування промови. 2. Невербальне інформування: зовнішність, жести, пози, міміка, погляд. 3. Поведінка оратора в аудиторії. 4. Показники культури мовлення оратора. 5. Сутність діалогічного монологу та способи ведення діалогу і полілогу. 6. Засоби впливу на слухачів. Функції запитань.
-----	--

Завдання для самостійної роботи здобувачів освіти

Самостійна робота здобувачів освіти під час вивчення освітнього компонента. «Риторика» складається з різних видів:

- 1) підготовка до аудиторних (практичних занять);
- 2) самостійне поглиблене опрацювання тем освітнього компонента згідно з навчально-тематичним планом.

	Назва теми
1.1	<i>Риторика як мистецтво і наука.</i> <i>Опрацювати питання:</i> 1. Красномовство – це мистецтво і наука керувати розумом та зворушувати серцем. 2. Роль ораторського мистецтва в житті сучасної людини. <i>Укласти тлумачний словник зі слів: риторика, ритор, оратор, красномовство, ораторське мистецтво, неориторика. Зробити порівняльну характеристику різних визначень.</i>
1.2	<i>Культура мовлення ратора.</i> <i>Назвати і охарактеризувати показники культури мовлення оратора в контексті трьох обов'язкових практичних навичок фахівця: уміння слухати, уміння говорити, уміння переконувати.</i>
1.3	<i>Етикетні формули спілкування.</i> <i>Опрацювати питання:</i> 1. Етика ділового спілкування. 2. Ситуаційні варіанти формул етики та спілкування. 3. Мовленнєва культура вчителя.
1.4	<i>Історія становлення і розвитку риторики.</i> <i>Написати реферат на відповідний період розвитку риторики:</i> 1. Риторика в Давній Греції. 2. Давньоримська риторика. 3. Українська школа красномовства.
1.5	<i>Закони риторики.</i> <i>Проаналізувати сутність концептуального, стратегічного і тактичного законів.</i>
1.6	<i>Аналіз кращих зразків риторичної спадщини.</i> <i>Опрацювати тексти промов для риторичного аналізу.</i> 1. Промова Івана Франка на його ювілейному святі 1898 р.. 2. Відозва полтавців до киян з приводу святкування дня столітнього народження Т. Г. Шевченка.
1.7	<i>Технічні основи виразного мовлення (читання).</i> <i>Підготувати вправи для артикуляційної гімнастики.</i> <i>Дібрати 10 скоромовок на тренування різних за способом творення звуків.</i> <i>Навчитися виразно читати прозові та поетичні тексти.</i>
1.8	<i>Наголос в українській мові.</i> <i>Розставити логічні та фразові наголоси у художньому тексті.</i>

1.9	<i>Партитура тексту.</i> Навчитися творити партитуру тексту. Реалізувати в текстовому матеріалі з допомогою знаків партитури види наголосів і пауз.
1.10	<i>Виразне читання.</i> Навчитися виразно виголошувати тексти (поетичний, прозовий, діалогічний).
2.1	<i>Основні роди, види і жанри красномовства.</i> Проаналізувати поняття публічного ораторства, діалогічного, монологічного красномовства та мистецтво полеміки.
2.2	<i>Педагогічна риторика: сучасні тенденції та історія розвитку.</i> Законспектувати: 1. Педагогічна риторика як об'єкт наукового дослідження. 2. Розвиток педагогічної риторики в Україні. 3. Історія красномовства крізь призму педагогічної риторики: європейський досвід.
2.3	<i>Діалогічне красномовство.</i> Підготувати реферат на тему: «Рівні діалогічного спілкування у професійній діяльності» або «Результативність діалогічного мовлення».
2.4	<i>Специфіка публічного мовлення вчителя.</i> Опрацювати питання: 1. Сучасний етикет публічного мовлення вчителя. 2. Укладання словничка учительських шаблонних висловів, від яких варто відмовитися. Законспектувати інформацію такого змісту: зовнішній вигляд вчителя, імідж, погляд, жестикуляція, голос, дикція.
2.5	<i>Меморія і акція. Техніка виступу оратора.</i> Підготувати у письмовій формі коротку промову на одну із запропонованих тем: 1. «Слово – зброя, як усяку зброю, його треба чистити й доглядати» (М. Рильський). 2. «Скажи будь-що, щоб я тебе побачив» (Сократ).
2.6	<i>Складання тексту публічного виступу.</i> Скласти вітальна промову.
2.7	<i>Ідіостиль промовця.</i> Описати ідіостиль промовця, якого вважаєте зразком.
2.8	<i>Особливості таланту уславленого ритора.</i> Знайти літературу про талант ритора, що уславився у свій час, написати про нього нарис.
2.9	<i>Основи полемічного мистецтва.</i> Законспектувати питання: 1. Роль учасника дискусії і роль її ведучого. 2. Уміння розв'язувати дискусійні питання.
2.10	<i>Красномовство – ознака харизми.</i> Опрацювати питання: 1. Харизма – культурна домінанта успішності. 2. Труднощі в особистому та діловому спілкуванні. 3. Складники поняття «риторична харизма».
2.11	<i>Організація дискусії між групою студентів і запрошеним гостем.</i> Опрацювати питання: 1. Дискусія: роль ведучого, роль дискутанта. 2. Розв'язування дискусійних ситуацій.
2.12	<i>XX-XXI століття в історії риторики.</i> Зробити аналіз відеозапису публічного виступу діяча XX-XXI ст. на вибір. До якого роду та жанру належить виступ? Аргументуйте.

Контроль виконання та оцінювання завдань, винесених на самостійне опрацювання, проводимо в процесі вивчення тем кожного змістового модуля

Методи навчання

У роботі використовуємо словесні, наочні та практичні методи навчання, зокрема: лекцію, пояснення, розповідь, бесіду, спостереження, ілюстрацію, демонстрацію, практичні завдання і вправи.

Залежно від типу пізнавальної діяльності, застосовуємо методи: інформаційно-рецептивний (опрацювання наукової й навчально-методичної літератури), репродуктивний (виконання вправи за зразком), проблемний (підготовка презентацій), евристичний (есе, публічні виступи), дослідницький (проекти, дискусії).

З-поміж методів стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності у курсі викладання риторики активно застосовуємо ділові ігри, дискусії і диспути, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості (метод цікавих аналогій, ефект дивування, зіставлення наукових і життєвих (побутових) пояснень явища тощо).

Методи та освітні технології навчання

Методи навчання і викладання:

MН1 – практичний метод (практичні вправи, практичні роботи);

MН2 – словесний метод (дискусія, диспут, спір);

MН3 – наочний метод (презентація);

MН4 – методи дистанційного навчання;

Освітні технології:

- технології особистісно зорієнтованого навчання, що дозволяють сформувати комунікативний досвід, який забезпечує розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання), формує комунікативні уміння;
- технології з опертям на активізацію та інтенсифікацію діяльності здобувача (зокрема технології проблемного навчання, комунікативні технології);
- технології з опертям на організацію та управління процесом навчання (зокрема інформаційно-комунікативні технології).

Система контролю та оцінювання

Контроль здійснюємо з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

У процесі оцінювання навчальних досягнень застосовуємо такі засоби оцінювання та демонстрування результатів навчання:

- засоби усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, презентації результатів виконаних завдань,
- засоби письмового контролю: контрольні роботи, модульне письмове тестування, підсумкове тестування, самостійні роботи, виконання вправ, написання есе,
- засоби самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Формами поточного контролю є усні та письмові опитування, тестування, перевірка самостійних письмових робіт, презентацій із результатами виконання дослідницько-творчих завдань, оцінка захисту індивідуальних і групових проєктів, виголошення публічних промов та участі в колективних дискусіях.

Формою підсумкового контролю є залік.

Розподіл балів

ЗМ 1 (30 балів)							ЗМ 2 (30 балів)					Підсумковий контроль (залік)	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T1	T2	T3	T4	T5		
5	5	4	4	5	4	3	8	6	5	6	5	40	100

Критерії підсумкового оцінювання

Зараховано / 90 –100 балів / А

Здобувач освіти виконав усі обов'язкові завдання; демонструє ґрунтовні знання з історії риторики, зокрема, основних етапів її розвитку, конкретних пам'яток ораторського мистецтва; розуміє і вміє аналізувати основні тенденції світового культурно-історичного процесу, еволюції мовленнєвої культури людства з найдавніших часів до сьогодення; знає наріжні проблеми сучасної риторики та їх характер у педагогічній практиці; правильно обґрунтовує наукові положення конкретними фактами, знанням пам'яток духовної культури, літератури, ораторського мистецтва тощо; послідовно викладає матеріал з висновками в кінці відповіді; вільно володіє нормами сучасної української літературної мови. Допускається 1-3 неточності у викладі матеріалу, які не впливають на правильні висновки чи рішення, отриманий високий результат.

Зараховано / 80–89 балів / В

Здобувач освіти виконав усі обов'язкові завдання; може правильно окреслити основний зміст матеріалу відповідно до визначеного завдання; вміє виділяти головні етапи та чинники історико-культурного розвитку мовленнєвої культури людства з найдавніших часів до сьогодення; має ґрунтовні знання з історії риторики; знає проблеми риторики та висвітлення їх у науковій літературі; послідовно викладає матеріал; вільно володіє нормами сучасної української мови. Допускається 1-2 неточності у використанні понятійного матеріалу, незначні погрішності в узагальненнях та висновках, які не впливають на загальний добрий рівень виконаного завдання.

Зараховано / 70–79 балів / С

Здобувач освіти виконав усі обов'язкові завдання; вміє виділяти головні етапи та чинники розвитку мовленнєвої культури людства з найдавніших часів до сьогодення; має ґрунтовні знання з історії риторики; послідовно викладає матеріал; вільно володіє нормами сучасної української мови. Допускається 1-2 неточності у використанні понятійного матеріалу, незначні погрішності в узагальненнях та висновках, які не впливають на загальний добрий рівень виконаного завдання.

Зараховано / 60–69 балів / D

Здобувач освіти виконав 70% обов'язкових завдань; зміст матеріалу викладено частково, з недотриманням в окремих випадках послідовності; поверхово застосовує теоретичні знання для розв'язання практичної проблеми; часткові знання фактичного матеріалу з риторики; помилки при поясненні понять; недостатнє володіння нормами сучасної української мови.

Зараховано / 50–59 балів / E

Здобувач освіти виконав 50% обов'язкових завдань; зміст матеріалу викладено частково; поверхово застосовує теоретичні знання для розв'язання практичної проблеми; часткові знання фактичного матеріалу; помилки при поясненні понять; недостатнє володіння нормами сучасної української мови.

Незараховано / 35–49 балів / FX

Здобувач освіти виконав менше 50% обов'язкових завдань; не вміє розкрити основний зміст завдання; не здатний будувати висловлювання; не має навичок мовленнєвої культури; обмежено володіє нормами сучасної української літературної мови.

Незараховано / 0– 34 балів / F

Здобувач освіти виконав менше 20% обов'язкових завдань; не вміє розкрити основний зміст завдання; не може обґрунтувати висновки; не має навичок мовленнєвої культури; слабо володіє нормами сучасної української літературної мови.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	100-бальна шкала	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	незадовільно з можливістю повторного складання
	F (1-34)	незадовільно з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Перелік питань для самоконтролю навчальних досягнень здобувачів освіти

1. Предмет і завдання риторики.
2. Зв'язок риторики з іншими науками.
3. Роль ораторського мистецтва в житті людини.
4. Основні напрямки розвитку риторики у Давній Греції.
5. Особливості риторики Давнього Риму.
6. Тенденції розвитку та особливості українського красномовства.
7. Риторика в Києво-Могилянській академії.
8. Світове красномовство у XX-XXI столітті.
9. Класифікація риторики за родами й видами.
10. Характеристика соціально-політичного красномовства.
11. Характеристика академічного красномовства.
12. Характеристика юридичного красномовства.
13. Спадщина античних ораторів та її значення для сучасної риторики.
14. Сократ як один із засновників риторичного мистецтва.
15. Платон: філософ, оратор, письменник.
16. Внесок Аристотеля у розвиток риторичної науки.
17. Відмінності римської риторики від давньогрецької.
18. Цицерон – найвидатніший серед ораторів Давнього Риму.
19. Діяльність Гая Юлія Цезаря та її значення для європейської культури.
20. Квінтіліан як основоположник педагогічної риторики.
21. Роль Києво-Могилянської академії в розвитку риторики.
22. Внесок Ф. Прокоповича у розвиток вітчизняної риторики.

23. Основні закони взаємодії оратора з аудиторією.
24. «Риторична формула» як сукупність семи законів організації та управління мисленнєво-мовленнєвою діяльністю.
25. Риторика в системі професійної підготовки студентів, майбутніх лідерів України.
26. Значення культури мовлення для ораторської діяльності.
27. Сучасні вимоги до оратора.
28. Імідж оратора.
29. Характеристика основних етапів підготовки до виступу.
30. Роль вербальних та невербальних засобів мови у публічному виступі.
31. Інтонаційно-виразні засоби ораторського мистецтва.
32. Психологічна культура і компетентність оратора.
33. Причини невдалих виступів та способи їх усунення.
34. Загальні принципи побудови виступу.
35. Місце риторики у педагогічній діяльності.
36. Етика ведення дискусії
37. Поняття суперечки. Класифікації суперечок.
38. Учасники та структура суперечки.
39. Структура доведення у суперечці.
40. Види аргументів. Типові помилки аргументації.
41. Заперечення та спростування в суперечці.
42. Коректні та некоректні прийоми суперечки.
43. Аргументація у публічному виступі.
44. Критичний аналіз промов як засіб вдосконалення ораторських навичок.
45. Майстерність промовця у політичному житті суспільства.
46. Ідеальний оратор минулого і сучасності – який він?

**Перелік питань для підсумкового контролю
навчальних досягнень здобувачів освіти**

1. Риторика як мистецтво і наука.
2. Основні поняття риторики.
3. Розділи класичної риторики.
4. Зв'язок риторики з іншими науками.
5. Історія становлення і розвитку риторики.
6. Риторика Давньої Греції.
7. Риторика Стародавнього Риму.
8. Сократ як майстер академічних бесід-діалогів
9. Історія педагогічної риторики в Україні.
10. Антична риторична спадщина в Україні.
11. Роль Петра Могили в розвитку риторичної науки.
12. Франко – визначний публіцист і оратор.
13. Видатний український любомудр Григорій Сковорода – майстер красного слова.
14. Академічне красномовство.
15. Політичне красномовство.
16. Судове (юридичне) красномовство.
17. Церковне красномовство.
18. Суспільно-побутове красномовство.
19. Риторика – мистецтво професійної комунікації.
20. Етикетні формули спілкування.

21. Культура мовлення вчителя.
22. Зовнішній вигляд оратора.
23. Вимоги до невербальних засобів промовця.
24. Жанрові групи монологічного і діалогічного мовлення.
25. Основні роди, види і жанри красномовства.
26. Оратор і аудиторія: контакт, вплив, взаємодія.
27. Поняття публічного виступу. Основні види публічного виступу.
28. Техніка виступу оратора.
29. Етапи підготовки публічного виступу.
30. Структура ораторського тексту.
31. Мова і стиль публічного виступу.
32. Місце проведення промови.
33. Специфіка публічного мовлення вчителя.
34. Презентація як різновид публічного мовлення.
35. Структура діяльності ритора.
36. Методи та етапи підготовки публічного виступу.
37. Закони риторики.
38. Концептуальний закон. Принципи формування концепції.
39. Закон моделювання аудиторії. Ознаки аудиторії.
40. Стратегічний закон риторики.
41. Тактичний закон риторики.
42. Мовленнєвий закон риторики.
43. Закони ефективної комунікації та системно-аналітичний.
44. Специфіка публічного монологічного мовлення.
45. Сутність діалогічної мови, її елементи та особливості.
46. Аналіз кращих зразків риторичної спадщини.
47. Поняття та принципи техніки мовлення.
48. Технічні основи виразного мовлення (читання).
49. Дихання. Види дихання.
50. Голос. Властивості голосу.
51. Дикція, орфоепія.
52. Причини порушення орфоепічних норм у мовленні.
53. Інтонація як мовне явище, її сутність і значення.
54. Фразовий наголос. Види фразових наголосів.
55. Види пауз.
56. Партитура тексту.
57. Партитурні знаки.
58. Основи культури й техніки мовлення в системі професійної підготовки здобувачів освіти, майбутніх фахівців України.
59. Ораторське мистецтво в житті сучасної людини.
60. Формування духовно-моральної культури особистості засобами живого слова.
61. Етика й етикет виступу оратора-політика в нестандартній ситуації.
62. Основи полемічного мистецтва.
63. Організація дискусії між групою здобувачів освіти і запрошеним гостем.
64. Дебати: традиції та сучасність.
65. Синтаксичні засоби увиразнення мовлення.
66. Складання тексту публічного виступу.
67. Ідіостиль промовця.
68. Особливості таланту ритора, що уславився у свій час.
69. Красномовство – ознака харизми.
70. XX-XXI століття в історії риторики.

Відповідно до «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти у системі формальної освіти)» (протокол №4 від 28 березня 2022 року) (<https://www.chnu.edu.ua/media/3aykf41y/polozhennia-pro-vzaiemodiiu-formalnoi-ta-neformalnoi-osvity.pdf>) у процесі вивчення дисципліни здобувачу освіти може бути зараховано до 25% балів, отриманих за результатами неформальної та/ або інформальної освіти з проблем, що відповідають тематиці курсу.

Рекомендована література

Основна

1. Кацавець Р. Ораторське мистецтво: підручник. Вид. 3-тє, допов. Київ : Алерта, 2021. 250 с.
2. Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика: підруч. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2018. 496 с.
3. Куньч З. Й. Риторичний практикум: навч. посібник. Львів : Львівська політехніка, 2018. 212 с.
4. Онуфрієнко Г. Риторика: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 625 с.
5. Ницета В. Риторика. Київ : ЦНЛ, 2021. 220с.

Допоміжна

1. Антоненко-Давидович. Як ми говоримо. Київ : ЦНЛ, 2019. 284 с.
2. Борг Джеймс. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування. Харків : Ранок, 2020. 304 с.
3. Дворецька Ю. Помилкаріум. Моя українська правильна та вишукана. Харків : Основа, 2021. 128 с.
4. Лук'янофф Грег, Гайдт Джонатан. Крихкість інтернет-покоління. Як тепличне виховання шкодить сучасній молоді. Київ : Наш формат, 2022. 304 с.
5. Ораторське мистецтво: навчально-методичний посібник / за ред. І. М. Плотницької, О. П. Левченко. Київ, 2011. 128 с.
6. Основи риторики / відповідальний за випуск Вознюк Г. Л. Львів : Львівська політехніка, 2011. 36 с.
7. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика: монографія / відпов. редактор О. А. Кучерук. Київ, 2016. 258 с.
8. Риторика: навч. посібник. / упор. Т. К. Ісаєнко, А. В. Лисенко. Полтава, 2019. 247 с.
9. Сербенська О. Антисуржик. Львів : Априорі, 2017. 304 с.
10. Сокіл Б. Риторика : збірник текстових завдань. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 208 с.
11. Шефер Д., Керлінс М. Як здобути прихильність людей і навчитися впливати на них. Харків : Віват, 2019. 304 с.
12. Шинкарук В. Д., Теслюк В. М. Основи риторики. Київ : Ліра-К, 2021. 320 с.

Інформаційні ресурси

1. Андрій Степура : ютуб-канал про ораторське мистецтво. URL: <https://www.youtube.com/channel/UC1TaY5JyPNUfuPm7FcPGTvw>

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>

✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwgb/polozhennia-chnu-pro-plahiat-2023plusdodatky-31102023.pdf>